

Kittilän kunta

Vuosien 2023-25 talousarvion ja -suunnitelman laadintaohje

Kittilän kunnan hallintosäännön 64 §:n mukaan kunnanhallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet. Kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma on kuntastrategian toteuttamisen ja seurannan keskeinen väline.

Kittilän kunnan talousarvion laadinnan lähtökohtana ovat kuntastrategia, vuoden 2021 tilinpäätös, vuoden 2022 alkuvuoden toteutuma ja koko vuoden ennuste sekä taloussuunnitelma vuodelle 2023, jota on muokattu päivitettyjen ennusteiden pohjalta.

Tällä ohjeella annetaan talousarvion laadinnalle perusteet eli aikataulu, strategiset perusteet, taloudelliset lähtökohdat sekä käytännön ohjeita.

Kuntalain asettamat veloitteet talousarvion laadinnalle

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on myös hyväksyttävä taloussuunnitelma suunnittelukaudeksi. Suunnitelmakausi kattaa vuodet 2023-2025.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kittilän kunnalle on kertynyt taseeseen ylijäämää edellisiltä vuosilta vuoden 2021 loppuun mennessä noin 28,8 miljoonaa euroa, joten kuntalaissa mainittua alijäämän kattamisvelvollisuutta ei kunnalla tällä hetkellä ole.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja –suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntalaisten osallistuminen

Kittilän kunta jatkaa osallistuvan budjetoinnin perinnettä. Osallistuva budjetointi toimeenpannaan kunnanhallituksen tasolla kokeiluna. Käytettävissä on yhteensä 30.000 euroa. Kuntalaiset ja yritykset voivat tehdä esityksiä seuraavista teemoista:

- ikääntyneiden ihmisten hyvinvoinnin edistäminen koko kunnan alueella
- Kittilän kirkonkylän kyläkuvan kehittäminen
- lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen koko kunnan alueella
- villi kortti; uusi kehittämisajatus kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman edistämiseksi.

Osallistuva budjetointi toteutetaan siten, että

- kuntalaiset saavat tehdä ehdotuksia lähettämällä kuntaan ideat ja ehdotukset koko määrärahan tai sen osan käyttämiseksi (hallinto ja viestintä vastaavat käytännön järjestelyistä)
- ideavaiheen jälkeen järjestetään työpaja, jossa kuntalaisilla, luottamushenkilöillä ja työntekijöillä on mahdollisuus osallistua idean jatkojalustamiseen konkreettiseksi teoksi (hallinto vastaa käytännön järjestelyistä)
- kunnanhallitus tekee esityksen valtuustolle osallistuvan budjetin käyttämisestä.

Kittilän kuntastrategia

Kittilän kuntastrategian mukaan kunnan arvot ovat luonto, inhimillisyys, vieraanvaraisuus ja edelläkävijyys (LIVE). Strategian kuutena painopisteenä ovat yhteisöllinen ja osallistava Kittilä, positiivinen viestintä ja imago, huomio hyvinvointiin, viihtyisä ympäristö ja hyvät liikenneyhteydet, yritysmuutos ja elinvoimatyö sekä digitaalisuuden kehittäminen.

Kunnan visiona on Kittilä – puhdasta kultaa. Taustalla on ajatus, että Kittilä on puhdasta kultaa monella eri tasolla. Visio perustuu kunnan tehtävään, joka on vaalia kuntalaisten hyvinvointia sekä kunnan elinvoimaa.

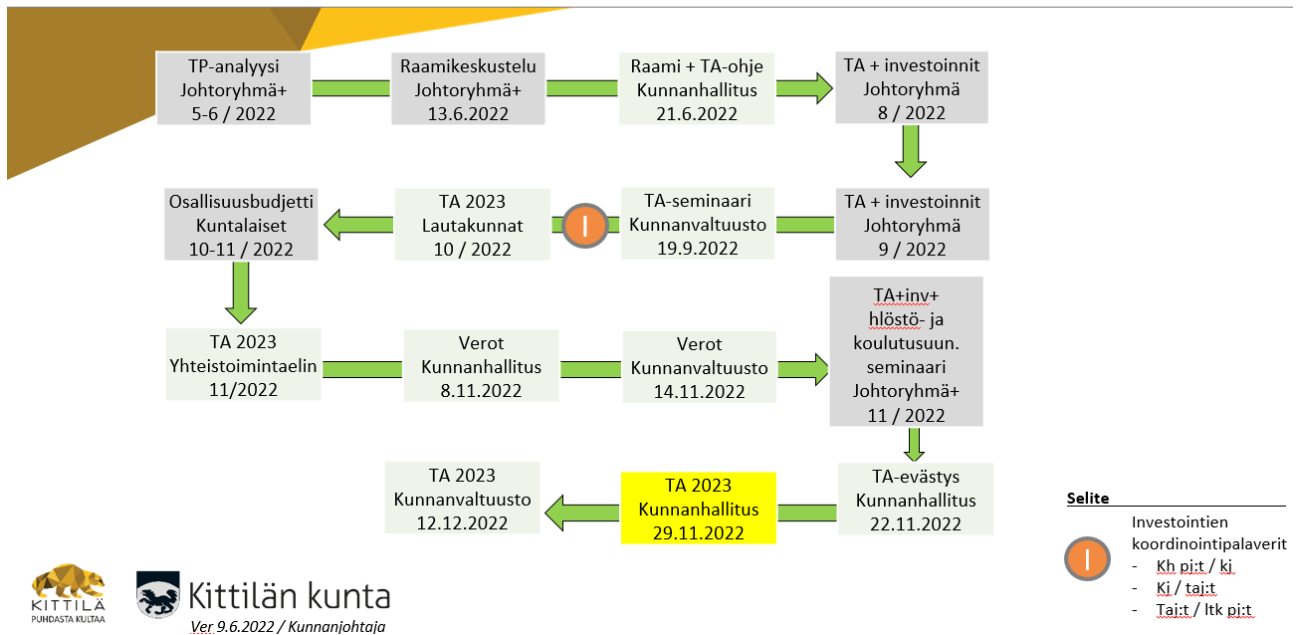
Kuntastrategia ja kunnan visio tulee sisällyttää vuoden 2023 talousarvion ja 2024-2025 taloussuunnitelman valmisteluun huomioimalla ne muun muassa talousarvion ja toimielimien, kuten lautakuntien, kunnanhallituksen ja valtuuston tavoitteissa, mittareissa, henkilöstön kehityskeskusteluissa ja osastopalaverissa ja koko kuntakonsernissa sekä kunnan tilaisuuksissa ja viestinnässä.

Toimielinten ja kunnan toimialojen tulee hyväksyä kuntastrategian jalkauttamiseksi ja päätöksenteon järkevöittämiseksi vuosikellot helmikuun 2023 loppuun mennessä.

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee laatia hankintakalenteri, josta nähdään olennaisten hankintojen ajoittuminen kunnan toiminnassa.

Talousarvion valmisteluajataulu

Talousarvioprosessi

Hyvinvointialueuudistuksen ja TE-palvelujen siirron vaikutus kuntiin

Hyvinvointialueuudistus siirtää vuoden 2023 alussa yli puolet kuntien lakisääteisistä tehtävistä ja käyttötalouden kustannuksista hyvinvointialueille. Samalla hyvinvointialueelle siirtyy myös vastaavaan toimintaan liittyvät asiakasmaksut sekä siirtyviä nettokustannuksia vastaava määrä verorahoitusta. Kunnilta vähennettävät verorahoituksen erät muodostuvat siirtyviä tehtäviä vastaavasta valtionosuudesta, kuntien yhteisöverosta ja kunnallisverosta. Osana tulojen siirtoa kunnallisveroprosentteja alennetaan kaikissa kunnissa -12,64 %-yksikköä. Kittilän kunnan tuloveroprosentti vuodelle 2023 on siten 7,61 %. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta alennetaan 1/3-osalla. Kiinteistöveroissa ei tapahdu muutoksia hyvinvointialueuudistuksesta johtuen. Verotuloissa hyvinvointialueuudistuksen vaikutus näkyy täysmääräisesti vasta vuonna 2024 verojen kertymis- ja tilitysrytmin takia. Vuonna 2023 kunnille kertyy vielä verotuloja aiemmilta verovuosilta korkeammalla veroprosentilla maksettuna.

Valtionvarainministeriö on päivittänyt huhtikuussa 2022 hyvinvointialueen rahoitukseen liittyvät siirtolaskelmat. Uudistukseen liittyvät rahoituslaskelmat tulevat vielä päivittymään valmistelun aikana ennen uudistuksen toimeenpanoa. Seuraavan kerran laskelmia päivitetään viimeistään elokuussa 2022 kuntien lopullisten tilinpäätöstietojen 2021 pohjalta. Lopulliset siirtolaskelmat tehdään loppuvuonna 2023 kuntien vuosien 2021 ja 2022 toteutuneiden tilinpäätöstietojen perusteella. Kuntien vuoden 2023 valtionosuuksia korjataan takautuvasti lopullisten tilinpäätöstietojen perusteella, kun muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus muutetaan lopulliseksi.

Hyvinvointialueuudistuksen lisäksi on valmisteilla TE-palvelu-uudistus, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2024 alusta lukien. Toteutuessaan uudistus lisää merkittäväällä tavalla kunnan vastuita työllisyyspalveluista ja työttömyysetuuksista. Talousarvio-ohjeen laadintahetkellä lakiluonnos hallituksen esityksestä on lausunnoilla.

Kittilän kunnan v.2023-2025 taloussuunnittelun lähtökohtatilanne

Talousarvion laadinnan lähtötilanteessa Kittilän kunnan tilanne näyttää kohtuullisen hyvältä taloudellisesti. Kunnan taseessa on kertyneitä ylijäämiä noin 28,8 miljoonaa euroa ja kulujen kasvua on saatu kohtuullisesti hillittyä viime vuosina. Lainaa oli vuoden 2021 lopussa 1.333 euroa per asukas. Vuoden 2022 osalta näkymät sille, että talousarvioon hyväksytty 2,5 milj.euron ylijäämä saavutetaan ovat positiiviset ja verotulojen kertymä alkuvuonna 2022 on ollut talousarvion mukaista tahtia korkeampi.

Kunnalla on suunniteltu suunnitelmavuosille 2023-2024 merkittävät määrät investointeja (netto) eli vuodelle 2023 yhteensä 19 miljoonaa euroa ja 6 miljoonaa euroa vuodelle 2024. Rakentamiskustannukset ovat kasvaneet merkittävästi mikä aiheuttaa epävarmuutta toteutuvien kustannusten osalta sekä vaikuttaa siihen, millä aikataululla investointeja pystytään toteuttamaan. Kunnan lainamäärä kasvaa näiden investointien toteutuessa selvästi ja kasvu vaikuttaa vastaavasti konsernin lainamäärää nostaen.

Vuoden 2022 loppuun mennessä uudistetaan Kittilän kunnan organisaatorakenne vastaamaan niitä toimintoja ja tehtäviä, jotka jäävät kunnan vastuulle hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa 1.1.2023. Uudistuksen seurauksena kunnan toiminnan painopiste siirtyy entistä vahvemmin elinvoiman lisäämiseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvään ennaltaehkäisevään työhön. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista järjestää organisaatio palvelemaan uutta tilannetta. Muutosta pohjustamaan on jo pidetty ideariihä sen varmistamiseksi, että organisaatiomuutoksessa huomioidaan kaikki tarvittavat vaihtoehdot.

Tässä vaiheessa on tiedossa seuraavat muutokset Kittilän kunnan organisaatorakenteeseen:

- sosiaali- ja terveystoimi siirtyy Lapin hyvinvointialueen hoidettavaksi ja laatii talousarvionsa hyvinvointialueen ohjeistusten mukaisesti
- sivistystoimesta koulukuraattoripalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle
- kunnanhallituksen alaisesta toiminnasta pelastustoimi siirtyy hyvinvointialueelle
- sosiaali- ja terveystoimen toimialalta ympäristöterveydenhuolto jää kunnan vastuulle ja budjetoidaan kunnanhallituksen alaisen toiminnan alle omaksi vastuualueeksi.
- sosiaali- ja terveystoimen toimialalta kunnan osuus työmarkkinatuen kustannuksista jää kunnan vastuulle ja budjetoidaan kunnanhallituksen alaisen toiminnan alle työllistämisen kohdalle omalle kustannuspaikalleen
- 1.1.2024 työllisyyspalvelut on suunniteltu siirtyvän kunnan hoidettavaksi

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulojen ennustamisessa käytetään apuna Kuntaliiton veroennustekehikkoa, josta viimeisin päivitys on toukokuulta. Verokehikon laadinnassa on käytetty apuna Verohallinnon verotilastoja. On huomioitava, että ennusteet voivat vielä muuttua merkittävästi.

Lähtökohtana talousarvion laadintaohjeistukselle on veroprosenttien pysyminen ennallaan. Ensi vuodelle kuntien ei ole mahdollista muuttaa kunnallisveroprosenttiaan johtuen sosiaali- ja terveystoimen siirtymästä hyvinvointialueille.

1000 euroa	TP2021	TA2022	ENNUSTE 2022	ENNUSTE 2023
Kunnallisvero	21 139	22 267	21 249	9 660
Yhteisövero	3 554	2 681	4 701	3 685
Kiinteistövero	7 345	7 848	7 501	7 666
Verotulot yhteensä	32 037	32 796	33 451	21 011

Valtionosuuksien osalta ennuste perustuu hallituksen kevään kehysriihen päätöksiin. Valtionosuuksien määrä pienenee merkittävästi kun sosiaali- ja terveystoimi siirtyy hyvinvointialueelle. Niiden laskentaperusteet muuttuvat täysin. Muutosta tasataan muutosrajoittimella ja siirtymätasauksella.

1000 euroa	TP 2021	TA 2022	ENNUSTE 2022	ENNUSTE 2023
Peruspalvelujen valtionosuus	20 156	21 395	21 395	9 158
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	203	231	231	240
Verotulomenetysten kompensatio ja lykkäysmenettely	3 451	3 833	3 833	1 214
Yhteensä	23 810	25 459	25 459	10 612

Verotulo- ja valtionosuusennusteet ensi vuodelle päivittyvät syksyn aikana ja päivitettyt luvut huomioidaan talousarvion laadinnan edetessä. Jos ennusteet muuttuvat huomattavasti, voi kunnanhallitus päivittää ja tarkentaa tätä ohjeistusta.

Käyttötalousosa

Talousarvion laadinnan pohjaksi toimialoille asetetaan toimintakateraat eli nettotoimintakustannusten tasot, joita tulisi talousarvioesityksissä tavoitella. Raamien pohjalla on vuoden 2023 taloussuunnitelma huomioiden tässä vaiheessa tiedossa olevat organisaatiomuutokset sekä oletetut palkkojen korotukset.

Toimialoittaiset raamit (toimintakate):

1000 euroa	TP2021	TA2022	RAAMI 2023
Koululautakunta	-15 843	-16 519	-16 750
Tekninen lautakunta *)	6 792	529	1 400
Kunnanhallitus	-5 023	-5 537	-5 500
Vapaan sivistystyön lautakunta	-2 993	-3 168	-3 210
Kideve elinkeinopalvelut	-306	-495	-510
Rakennus- ja ympäristölautakunta	152	-130	-150
YHTEENSÄ	-17 222	-25 321	-24 720

*) Teknisen lautakunnan raami sisältää maankäyttömaksujen tuloutuksia 0,7 milj. euroa ja tonttien myyntituloja 1,5 milj.euroa.

Käyttötalouden kulujen osalta on erittäin tärkeää pyrkiä löytämään taloudellisia, nykyaikaisia tapoja organisoida palveluja. Lautakuntien talousarvioesityksissä tulee selkeästi tuoda esille, kuinka taloudellisuuden ja kehittämisen näkökulma sisältyy talousarvion tavoitteisiin.

Lautakunnat tarkastavat maksut ja taksat. Maksut peritään lakien ja asetusten mukaan. Pyritään lisäämään toimintatuottoja siltä osin kuin se on mahdollista. On selvitetävä valtion ja EU:n rahoitusmahdollisuuksia ja haettava Kittilän kunnan kannalta tarpeellista strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista edistävää rahoitusta.

Käyttötalouden osan sitovuus valtuustoon on toimialojen lautakuntataso nettona (Toimintatuotot - toimintakulut = Toimintakate) Teknisen lautakunnan toimialueella kuitenkin toteutuvaa toimintakatetta vertailtaessa talousarvioon ja arvioitaessa tarvetta määrärahamuutoksille maankäyttömaksujen tuloutukset taseesta ja tonttien myynnit huomioidaan talousarviossa esitettyjen lukujen mukaisina.

Tuloslaskelmaosa

Veroprosenttien pysyessä ennallaan ja huomioiden verotuloennusteet sekä ennakkolaskelmat valtionosuuksista päädyttäisiin esitetyillä toimialojen raameilla 9 miljoonan euron vuosikatteeseen, joka on vuoden 2021 toteutumaa pienempi mutta kuluvan vuoden talousarvioon nähden selvästi korkeampi ja kattaa vuotuisten poistojen määrän. Vuosikatetta kasvattaa se, että teknisessä toimessa sosiaali- ja terveystoimelta laskutettavat kiinteistöjen vuokrat muuttuvat vuoden vaihteessa sisäisistä vuokrista ulkoisiksi Lapin hyvinvointialueelta laskutettaviksi vuokriksi kolmen vuoden määräajaksi.

	TP2021	TA2022	TS2023	RAAMI 2023
1000 euroa				
Toimintakate	-45 424	-55 267	-22 408	-24 790
Verotulot	32 037	32 796	20 032	21 011
Valtionosuudet	23 810	25 459	9 044	10 612
Rahoitustuotot ja -kulut, netto	1 363	2 370	2 330	2 170
Vuosikate	11 787	5 358	8 998	9 003
Poistot ja arvonalentumiset	-2 941	-2 976	-2 906	-3 400
Tilikauden tulos	8 846	2 382	6 092	5 603
Tilinpäätössierrot	-2 690	163	163	163
Tilikauden yli/alijäämä	6 155	2 546	6 255	5 766

Investointiosa

Vuoden 2023 taloussuunnitelmassa mukaisten investointimenojen yhteismäärä on 19,9 miljoonaa euroa.

Talousarvion investointiesitysten tulee olla hyvin perusteltuja. Toimialajohtajat toimittavat investointitarpeet kunnanjohtajalle, tekniselle johtajalle ja controllerille pe 26.8.2022 mennessä.

Henkilöstökulujen budjetointi

Palkkahallinnosta toimitetaan elokuun loppuun mennessä toimialoille Populus-järjestelmästä henkilöluettelot palkkatietojen kera. Henkilöluetteloiden oikeellisuus tulee tarkastaa ja tehdä tarvittavat muutokset talousarviota laadittaessa. Näissä luetteloissa näkyviin palkkasummiin lasketaan mukaan arvioitu palkkojen korotus sisältäen yleiskorotusten lisäksi mahdolliset muut korotukset sekä muutokset henkilöstökokonaisuudessa. Korotusprosenttina laskennassa käytetään 3,5 % elokuun tasosta laskettuna. Opiferus -taloussuunnittelujärjestelmä laskee automaattisesti palkkojen päälle henkilösivukulut.

Kuntien maksamat eläkemenoperusteiset maksut poistuvat ja niiden tilalla kunnat maksavat vuoden 2023 alusta lukien tasausmaksua. Talousosasto toimittaa toimialoille elokuun loppuun mennessä arvioidut tasausmaksujen määrät kustannuspaikoittain.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen

Henkilöstöpäällikkö ohjeistaa henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimisen toimialoille kesäkuussa. Toimialojen suunnitelma tulee toimittaa elokuun loppuun mennessä. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma sisältää koko kunnan henkilöstön tehtävänimikkeittäin.

Sisäiset erät

Tiedot sisäisistä eristä (sisäiset vuokrat, ravintopalvelujen ateriaveloitukset, muut sisäiset) tulee toimittaa tiedot talousosastolle viimeistään 30.9.2022. Näiden osalta tulee tiedot ilmoittaa myös taholle, jolle suunnitellaan palvelun tai tavaran myynnin kohdistuvan. Näin voidaan varmistaa, että ostavalla kustannuspaikalla on oikeat luvut.

Konserniyhteisöjen tavoitteet

Kunnan konsernijohto, tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ja hallituksen puheenjohtajat pitävät syyskuun loppuun mennessä yhden suunnittelu- ja neuvottelutilaisuuden kunnan ja yhteisöjen strategioiden yhteensopivuuden varmistamiseksi ja toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettamiseksi.